

De Proostkoerier

1991

oudhuizermolen - wilnis (1823)

Historische Vereniging *De Proosdijlanden*

De Proostkoerier

INHOUDSOPGAVE :

Van de Voorzitter	pag. 1/2
Het erfgoed der vaders	" 3/4
Nieuwe leden	" 4
Van dichtbij en veraf	" 5/6
Ledenbijeenkomst 26/02/91	" 7
De klok van Wilnis: 450 jaar!	" 6/9
Huis oom Driekus en tante Betsie	" 10
Fietsexcursie werkgroep Archeologie	" 11
Lokale geschiedenis Ronde Venen	" 12/15

Redactiecommissie:

L. Claassen, Th. de Schrijver en F. J. de Wit

Redactieadres:

L. Claassen
Pr.Margrietlaan 54
3641 HE Mijdrecht
Tel.: 02979-83512

6e Jaargang No. 1. - maart 1991

VINKEVEEN EN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Het derde artikel over de Tweede Wereldoorlog in Vinkeveen van de hand van de heer Adriaan Turkenburg kan niet in deze editie van "De Proostkoerier" worden opgenomen. De voorbereidingen en het schrijven van dit artikel vergt meer tijd dan aanvankelijk was aangenomen. Daarom zal aan het volgende nummer van ons blad de betreffende bijlage worden toegevoegd met als titel "De NSB in Vinkeveen". Overigens kunnen schriftelijke reacties op de reeds verschenen twee delen worden gericht aan de auteur : A.C. Turkenburg, Spechtenkamp 170, 3607 KJ Maarssen.

GEMEENTELIJK SUBSIDIE

Moest ik in het vorige nummer nog mededeling doen van het te laag vastgestelde gemeentelijke subsidie en het voornemen daartegen bij de gemeenteraad in beroep te gaan. Begin januari is voor dat probleem in overleg met wethouder Blum en de ambtelijke staf een oplossing gevonden. Voor het jaar 1990 is bij hoge uitzondering een aanvullend subsidie verkregen van f 2.000,--. Hierdoor zijn onze financiële moeilijkheden voor een zeer belangrijk deel opgelost. Daarvoor past op deze plaats een dankwoord aan onze gemeentelijke overheid. Na een mondelinge toezegging is daarop het reeds ingediende beroepschrift onmiddellijk ingetrokken.

Voor het jaar 1991 heeft de gemeenteraad het subsidie vastgesteld op f 4.150,--, welk bedrag reeds in het vorige nummer is genoemd. Om onze financiële mogelijkheden te vergroten voeren wij momenteel gesprekken met de gemeente en een serieuze gegadigde omtrent onderverhuur van onze lokaliteit in het Prinsenhuis. In deze rubriek zal u op de hoogte worden gehouden omtrent het verloop van die gesprekken.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De algemene ledenvergadering die tijdens de lezing in Gerardus Majella werd aangekondigd voor 27 maart kan door omstandigheden helaas op die datum niet doorgaan. Als nieuwe datum heeft het bestuur geprikt woensdag 15 mei a.s. om 20.00 uur in "Het Prinsenhuis".

GEMEENTEARCHIEF

Tot grote voldoening kan worden gemeld, dat het bestuur van de gemeente De Ronde Venen heeft besloten over te gaan tot aanstelling van een gemeente-archivaris. Het ligt in de bedoeling dat één van de archief ambtenaren, ons lid de heer A. Hagen, binnenkort een studie gaat volgen aan de Rijksarchiefschool te Den Haag. Zodra de heer Hagen zijn studie heeft afgerond zal hij door de gemeenteraad tot gemeente-archivaris worden benoemd. Met de werkzaamheden aan de (oude) waardevolle archieven zal hij evenwel op korte termijn een begin maken. Op termijn zal dan de toegankelijkheid van de gemeente-archieven aanmerkelijk kunnen verbeteren.

AKTIVITEITEN

Op dinsdag 23 april a . s . zal de burgemeester van Woerden de heer drs H.A. van Zwieten een interessante lezing verzorgen over monumenten en monumentenzorg. Gezien de grote belangen die net monumentenzorg ook in de Proosdijlanden op het spel staan zullen alle gemeentelijke bestuurders van de Ronde Venen voor deze lezing worden uitgenodigd. De convocatie voor deze vergadering, waarin plaats en aanvangstijd zullen worden aangegeven, zal tijdig worden verzonden.

Op dinsdag 28 mei 1991 zal er een excursie plaatshebben naar het fort aan de Drecht. In het fort zal een rondleiding worden gegeven. Tevens zal worden getracht om de door onvoorziene omstandigheden niet doorgegangene dia vertoning over de "Stelling van Amsterdam" door de heer W. van Det alsnog in dat fort te laten zien. Ook voor dit evenement kunt u een uitnodiging tegemoetzien.

OPGRAVINGEN

Het lijkt erop dat er voor het doen van opgravingen weer een terreintje in de bebouwde kom van Mijdrecht beschikbaar komt. Met de eigenaresse mevrouw Plooy en de gemeente is reeds overeenstemming bereikt. Aan het voldoen aan de vereiste formaliteiten wordt momenteel gewerkt. Of het terreintje inderdaad voldoende interessant is zal nog moeten blijken maar er heeft in het verleden bebouwing gestaan o . a . naar kenners zeggen een scheepswerf en een molen zodat er bepaalde verwachtingen zijn. We moeten die verwachtingen evenwel niet te hoog stellen want ook een aantal terreintjes in Mijdrecht (brandweergarage), in Wilnis (in het dorp bij Smit) en in Vinkeveen (oude begraafplaats) bleken niet geschikt voor archeologisch onderzoek. Zodra er zich echter mogelijkheden voordoen haken wij daarop in.

EEN UNICUM

Een drietal leden heeft enige tijd geleden een bezoek gebracht aan de bibliotheek van de Rijks Universiteit te Utrecht. Dit was een zeer leerzame aangelegenheid omdat er boeken aanwezig zijn vanaf de vijftiende eeuw. Men was er echter verwonderd over, dat onze historische vereniging beschikt over een eigen documentatie. Men was dit bij deze bibliotheek met haar vele relaties nog niet eerder tegengekomen. De betreffende bibliothecaris sprak van een "unicum". Waarvan akte.

LEDENBESTAND

In de editie van december heb ik een ledenaantal vermeld van 150. Dit was enigszins overtrokken want het waren er per 31 december 1990 zegge en schrijve 142. Dit is ten opzichte van een jaar ervoor een groei van 68 leden. De groei is echter verder door want medio februari 1991 was het ledental opgelopen tot 172. In de tijd van ruim een jaar is er een ledenwinst verkregen van 98. Voorwaar een vreugdevolle zaak.

De voorzitter,
P.C. Grundmann.

HET ERFGOED DER VADEREN ••

Nog- steeds zijn er mensen, die twijfelen aan de roemruchte historie van De Ronde Venen!

Edoch - en u heeft het elders in dit blad al kunnen lezen - niet bij de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Utrecht. Zij noemden onze historische vereniging "uniek" ; aangezien wij één van de zeer weinigen verenigingen zijn, die er een eigen bibliotheek op na houden. En wil je nog een betere erkenning krijgen ! ! ! ! ! ! ! ! ! !

Onze verzameling werd zo belangrijk geacht, dat men ons verzocht heeft hen een opgave van alle historische werken te verschaffen, alsmede regelmatige toezending van de Proostkoerier. Inmiddels is onze boekenkast wéér wat voller geworden, kijkt u zelf maar,

CULTUUR

CU 0509 VERZAMELING VAN ALLERLEI GEDICHTEN, BIJEENGEBRAGT (EN ZELF GEMAAKT) DOOR K . VAN WIERINGEN

DORPSGESCHIEDENIS

DG 1063 PORTRET VAN AMSTEL EN SPAARNE

DG 1064 HART VOOR BETON - 75 JAAR OUDENALLEN, EEN GEZOND FAMILIEBEDRIJF

DG 1.065 DE RONDE VENEN - VERVENING EN BOERENBEDRIJF

DG 1066 DE GESCHIEDENIS VAN HET OUDE DORP AMSTELVEEN

FESTIVITEITEN

FN 2008 De PROOSBRIEF - 900 JAAR MIJDRECHT

FN 2009 OUTHUYZER NIEUWSBRIEF - 900 JAAR WILNIS

FN 2010 MIJDRECHT 1085 - 1985

KERKGESCHIEDENIS

KG 2528 PAROCHIEVEEKEND 1991 . Informatieboekje Par. H. Johannes de Doper - Mijdrecht / Wilnis

MONUMENTEN

MO 9503 ARCHEOLOGISCHE MONUMENTEN IN DE PROVINCIE UTRECHT

MO 9504 idem

NOTULEN EN PERIODIEKEN GEMEENTEN E . D .

NG 4047 TROUWBOEKJE VAN THOMAS CATSBURG EN ELIZABET MOLENAAR GEHUWD 3 MAART 1893 .

NG 4048 HOLLANDS-UTRECHTS PLASSENGEBIED

OORKONDEN , AKTEN E , D .

OA 4519 STAATSBAD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN - nr. 39 - DD .

20 november 1818, HOUDENDE STRAFBEPALINGEN, OM DEN SLAVENHANDEL TE KEER TE GAAN EN TE BETEUGELLEN

OORKONDEN, AKTEN E.D. (vervolg)

OA 4520 STAATSBLAD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN - NR. 46 - DD,
24 DECEMBER 1818, HOUDENDE BEPALINGEN VAN 'S RIJKS UITGAVEN EN
INKOMSTEN GEDURENDE 1819

OA 4521 IDEM - NR. 47 - BESLUIT VAN DEN 25STEN DECEMBER 1818, WAARBIJ
EEN REGLEMENT OP HET STUK DER MERKEN DOOR DE VERSCHILLENDE
PIJPEN-FABRIEKEN TE BEZIGEN, WORDT GEARRESTEERD

PERSPUBLICATIES

PP 5006 DE DORPSTEM VAN DONDERDAG 30 JUNI 1966

PROOSTKOERIER

PK 11001 INGEBONDEN JAARGANG 1990

STUDIEBOEKEN

SB 7006 15000 SPREEKWOORDEN, UITDRUKKINGEN EN ZEGSWIJZEN - EERSTE
DEEL

SB 7007 IDEM - TWEEDE DEEL

SM 7008 VAN DALE'S ZAKWOORDENBOEK DER NEDERLANDSCHE TAAL - VIERDE DRUK
(1915)

SCHOLEN, VERENIGINGEN, STICHTINGEN E.D.

SV 6031 VINKEVEEN MAAKT VINKEVEEN WIJZER - CURSUSPROJEKT NAJAAR 1990

SV 6032 TONEELVERENIGING O.K.K. - OPVOERING: ' 'T IS WEER KNUUDE"(1990)

SV 6033 CARNAVALSVERENIGING " DE HUTSGEKLUTSTE KLIK " PROGR. 1991 .

WERKGROEP DOCUMENTATIE

Mw. D. van Tol

Mw. P. Dolstra

Hr. J. Boersma

Hr. J. Merks

Hr. Th. De Schrijver

H A R T E L I J K W E L K O M

In het nieuwe jaar is ons ledenbestand drastisch toegenomen en konden wij in 2 maanden tijds 29 (onderstaande) nieuwe leden begroeten.

Hr. C.J.G. Stegerhoek - Vinkeveen

Mw. J. Hogerwerf - Wilnis

Hr. F. de Vries - Vinkeveen

Hr. V. J. Zaal - Vinkeveen

Mr. A. Bos - Mijdrecht

Hr. B. C. de Pijper - Wilnis

Hr. J. B. Grootegoed - Mijdrecht

Hr. P. Klinkhamer - Vinkeveen

Hr. B. J. van Strien - Wilnis

Hr. Mr. R. H. Engel - Mijdrecht

Hr. A. Hagen - Mijdrecht

Hr. K. Blomvliet - Vinkeveen

Hr. J. P. Koek - MIJDRECHT

Hr. M. G. Veerhuis - Amstelhoek"

Hr. A. C. Rijkenberg - Mijdrecht

Hr. Ds. P. M. J. Hoogstrate - Mijdrecht

Hr. Past. W. C. Vernooij - Vinkeveen

Hr. Past. J. Kroegeman M.S.F. - DE Hoef

Mw. K. G. Hamme - van Beek, Mijdrecht

Hr. C. Gasse - Mijdrecht

Hr. J. de Jong - Mijdrecht

Hr. J. H. C. Oudshoorn - Mijdrecht

Mw. C. Smit - Verheggen, Amsterdam

Mw. H. J. Kranenburg - Mijdrecht

Hr. G. Gille - Mijdrecht

Mw. H. Sessink-Buskens, Mijdrecht

Hr. G. A. M. Groenewegen - Mijdrecht

Hr. Drs. J. van 't Riet - Mijdrecht

Hr. Dr. P. Koopmans - Mijdrecht

Mw. M. E. G. Tesselman-van Wijk,

Mijdrecht.

HISTORISCHE WETENSWAARDIGHEDEN

DE LINDEBOOM

Reeds tientallen jaren geleden hadden veel bedrijven een eigen fabrieksmerk. Een voorbeeld hiervan vindt u hiernaast afgebeeld. Het was zogezegd het "visitekaartje" van de Lindeboom. Ongetwijfeld velen zullen zich dit plaatje kunnen herinneren.

Wat zij echter niet weten, is, dat omstreeks 1935 hiervoor een beeldschoon*) van 16 jaar heeft geposeerd, Zij was inpakster bij de Lindeboom, heette Marie Schoonhoven en was afkomstig uit Amsterdam.

Bron: Hein Bon - Wilnis *) meisje
Mw. M. v. d. Gronde - Mijdrecht.

ZATERDAG 2-3-1991; OUDSTE SPOREN VAN BEWONING IN DELFT ONTDEKT

Archeologen hebben bij het uitgraven van een bouwput op een nieuwbouwtrein aan de Westvest in Delft greppels en afval uit het begin van de jaartelling uit onder meer de Romeinse tijd gevonden.

De vondsten behoren tot de oudste aangetoonde bewoning die totnutoe in Delft is aangetroffen. Aldus de gemeente Delft,

Bij het uitgraven van een enorme bouwput voor een parkeergarage, kwamen de vondsten aan het licht. De garage is onderdeel van de nieuwbouw daar. Gelijktijdig met het uitgraven van de bouwput zet stads-archeoloog E. Bult het archeologisch onderzoek nu voort - en probeert daarbij diep in de ondergrond de sporen in kaart te brengen.

De oudste aardewerkfragmenten dateren van rond het jaar nul. Het zijn daarmee de oudste sporen van bewoning, die ooit in de stad gevonden zijn. De bewoners behoorden tot de eerste kolonisten die dit gebied na de overstromingen van de tweede eeuw voor Christus zijn binnengekomen.

WAAR EEN MOLSHOOP AL NIET GOED VOOR IS?

Tijdens een wandeling door het dorp, zag een van onze leden een flinke molshoop en besloot deze eens aan een nader onderzoek te onderwerpen. Tot haar verbazing vond ze een aantal pijpenkoppen en een stalen kogel.

Wie vertelde dat het "kogelstoten" door de mens is uitgevonden....{?

75-JARIGE NEEMT PEN TER HAND....

Juist in een tijd, waarin de mens een stormachtige ontwikkeling door maakt; is het destemeeer opmerkelijk hoe de belangstelling voor het oude toeneemt.

Afgelopen week zag een nieuw boekje het licht: Jeugdherinneringen aan de Mennonietenbuurt en Kromme Mijdrecht.

Het boekje werd(in dichtvorm) geschreven door Mevrouw B. v.d. Horst-Engel en is verluchtigd met 75 foto's. Op enkele exemplaren na is het boekje geheel uitverkocht. Uiteraard is uw historische vereniging er bijtijds bij geweest i

Het laatste woord is aan Mevrouw Engel:

Hier laat ik het verder bij en vaar met de boot naar de overzij
Toch kijk ik nog even om,
de weg die ik ben gegaan
en besef dat er geen zaak meer
is blijven bestaan;
alleen café-restaurant "Ruimzicht",
waar ik mee begon
en ook mee eindigen moet.
" Niets is hier blijvend ",
dat besef ik nu pas goed,

..... weer met de boot naar huis,
om de pen ter hand te nemen,.....!

BOEKHANDEL MONDRIA

De Lindeboom 11
Mijdrecht

Telefoon 02979-81855

HISTORISCHE WERKEN

Regelmatig bereiken ons via uw Historische Verenigingen vragen, of bepaalde boeken nog leverbaar zijn.

Om hieraan tegemoet te komen geven wij onderstaand een opgaaaf van alle aanwezige historische werken:

- MIJDRECHT MEER DAN VEEN ALLEEN (f. 24,95)
- VAN WILDERNIS TOT RONDE VENEN (f. 27,50)
- WILDRECHT, HUMORISTISCHE VERHALEN OVER DE DORSPOLITIEK (f. 14,90)
- VINKEVEEN EN WAVERVEEN IN OUDE ANSICHTEN (f. 24,90)
- DE RONDE VENEN, EEN OMGEKEERDE WERELD (f. 47,50)
- HERVORMD MIJDRECHT (1568-1973) (f. 55,--)
- PORTRET VAN AMSTEL EN SPAARNE (f. 16,90)

Het laatste: "Portret van Amstel en Spaarne" is verluchtigd met prachtige foto's in kleur en zwart-wit van de Ronde Venen. Tevens vermeld het een voor velen - onbekend stukje geschiedenis over de streek.

Over nieuwe uitgaven en eventuele herdrukken zullen wij u bijtijds berichten!

LEDENBIJEENKOMST 26 februari 1991

Op 26 februari werd in de gezellige gemeenschapsruimte van Gerardus Majella te Mijdrecht een bijeenkomst gehouden waarin de heren C.H. Sterk en W. Rijst een lezing met lichtbeelden hielden over de Nederlandse fortificaties, onder de titel: "Van Aardewerk tot Waterlinie".

De heer Sterk vertelde een grote hoeveelheid bijzonderheden over de Nederlandse forten in de loop van de eeuwen en illustreerde dat met hulp van de heer Rijst, door middel van overhead-projectie met fraaie beelden.

Het was de bedoeling om na de pauze het deel over "De Stelling van Amsterdam", zijnde een ring van fortificaties en waterwerken rondom de stad Amsterdam, gebouwd tussen 1880 en 1914, met behulp van een fraaie serie dia's door de heer W.van Det, nader te laten illustreren.

Helaas, de heer Van Det is niet verschenen. Wel schijnt hij bij Avondlicht te zijn geweest alwaar men hem kennelijk niet in de goede richting heeft gestuurd.

Jammer dat wij dit deel dus hebben gemist. Mogelijk kan het alsnog worden gecombineerd met een toekomstige excursie naar het Fort aan de Drecht, die voor 28 mei a.s. is geprogrammeerd.

Het aldus ontstane hiaat werd door de heer Sterk opgevuld met een geïmproviseerd verhaal over de forten in de Stelling van Amsterdam. Daarbij bleek dat de talrijke, vaak zeer kostbare fortificaties, (gelukkig) nooit zijn gebruikt voor het doel waarvoor zij werden gemaakt. Wel schijnen zij in het verleden een afschrieffekkende invloed op mogelijke vijanden te hebben gehad.

De heer Sterk heeft vervolgens nog een flink aantal vragen naar tevredenheid beantwoord.

Tijdens bovengenoemde pauze hebben de inleiders ons een groot aantal originele bouwtekeningen van forten en waterwerken getoond, almede een hoeveelheid boeken over de forten en de waterlinies (dat waren er twee: de oude en de nieuwe). Mogelijk zullen enige van deze bescheiden binnenkort ten behoeve van onze documentatie aangeschaft kunnen worden.

Al met al toch wel een interessante avond die, helaas, door niet al te veel van onze ruim 170 leden werd bijgewoond.

Door de voorzitter zijn in zijn openingswoord nog een aantal interessante huishoudelijke mededelingen gedaan die elders in deze editie een plaats hebben gevonden.

Red.

R E C T I F I C A T I E

De vorige maal plaatsten wij een lezenswaardig artikel over DE TELEFOON IN VINKEVEEN.

Het was een historisch overzicht, samengesteld aan de hand van oude Vinkevense Raadsverslagen, door ons mede-redactie lid Fred de Wit uit Mijdrecht.

Helaas werd door een misverstand verzuimd zijn naam bij dit artikel te vermelden. Wij hopen dat bij deze alsnog te hebben hersteld.

Red.

DE KLOK VAN WILNIS

door L. Claassen, Mijdrecht

Het is al weer ruim 6 jaar geleden dat voor het laatst in onze regio werd gepubliceerd over de beroemde, uit 1541(!) daterende klok van de Hervormde Kerk te Wilnis.

Dit was in het jubileumboek "Van Wildernis tot Ronde Venen" ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan van Wilnis in 1984.

Uit een nog niet gepubliceerde verhandeling (1976) van wijlen C. Verwoerd C.M., over de kerkgeschiedenis van de parochie Sint Johannes de Doper Mijdrecht-Wilnis, zijn tevens veel gegevens over dit onderwerp te putten.

Het is onvoorstelbaar dat deze 450 jaar oude klok al evenzovele jaren dienst doet en nog steeds dagelijks zijn bronzen geluid laat horen. Dit o.a. op werkdagen om 12.00 uur teneinde, naar oud gebruik, de landbouwers erop attent te maken dat er gegeten moet worden. Ongetwijfeld betreft het hier het oudste nog regelmatig in gebruik zijnde historische voorwerp in De Ronde Venen.

Het 450-jarig jubileum van DE KLOK vonden wij een mooie gelegenheid om dit stukje historie nog maar eens op te rakelen.

De Klok, 108 cm hoog, bij een doorsnede van 170 cm, is gemaakt door de klokkengieter Jan Waghevens. Dat staat ook, zoals intertijd te doen gebruikelijk was, op de klok. De klokkengietersfamilie Waghevens was gevestigd in Mechelen, België. Er zijn in Nederland nog enkele klokken uit die tijd van deze familie gevonden.

Op de Wilnise klok staat:

"SANCTA URSULA ES MIJNEN NAME
MY GHELUT IN GODE BEQUAME
JAN WAGHEVENS MAEK MIJ INT JAER
ONS HEREN XVc XLI
HENRICUS VAN MERODE HEER TOT PITERSCHEM
BEMYNT GOD BOVENAL"

Oftewel In ons huidige Nederlands: 'Heilige Ursula Is mijn naam/ dat mijn geluid God moge behagen/ Jan Waghevens maakte mij in het jaar onzes Heren 1541/ Henricus van Merode Heer tot Piterschem bemindt God bovenal'.

Let op de typische schrijfwijze van het jaartal in Romeinse letters. Men schreef later: MDXLI.

Op een andere klok van de Waghene-familie staat als jaartal MDXLIIII • 1544 en op weer een andere van Symon Waghene MCCCC.XC = 1490. Dit had veel eenvoudiger kunnen zijn: MXD !? Blijkbaar hield ieder er, voor wat de jaartallen betreft, een eigen schrijfwijze op na. Weet een van onze lezers daarover meer te vertellen??

De klok heet dus Sancta Ursula, hetgeen men niet direct in een hervormde kerk zou verwachten. Maar, zeggen de historici, in die tijd was alles in Wilnis nog katholiek en vroeger had men blijkens andere gegevens van dezelfde aard, weinig moeite met het gebruik van katholieke namen en begrippen in de hervormde kerken.

De naam van de klok is toch wel van belang omdat ook volgens bovengenoemd jubileumboek het vroeger gebruikelijk was om klokken van dorpskerken en kerspels de naam van de patroonheilige van de kerk te geven. Dat had dan hier Johannes de Doper moeten zijn.

Hieruit is in het verleden al eens de conclusie getrokken dat deze klok helemaal niet voor Wilnis zou zijn gemaakt, maar daar op de een of andere wijze 'tweedehands' móét zijn terechtgekomen. Wanneer? Ook pleit voor deze opvatting het feit dat nog steeds niet is ontdekt waarom Henricus van Merode die klok aan Wilnis zou hebben geschonken. Hij woonde immers in Zuid-Nederland, België tegenwoordig, en er was geen enkele duidelijke relatie met Wilnis of omgeving.

Tegen deze redenering pleit weer het voorkomen van de beeltenis van Johannes de Doper op de klok, dit naast de familiewapens van de Merodes.

De toren van de Wilnische kerk is volgens de geschiedschrijving zeker tweemaal en mogelijk zelfs driemaal ingestort, namelijk in 1611, 1742(?) en 1876. Misschien is de klok pas na bijvoorbeeld de eerste instorting, in 1611 of 1612 in Wilnis terecht gekomen. Of nog later? Of heeft hij toch alle instortingen overleefd?

Misschien komen wij, of onze nabestaanden, daar nog eens achter. In elk geval hebben wij hier een klein historisch mysterie in onze directe omgeving.

Weer zo'n onderwerp dat kopij uit onze ledenkring zou kunnen opleveren. Een goed verstaander

Hoe dan ook, zolang niet anders is vastgesteld, houden wij het op een 450-jarig KLOK-JUBILEUM in Wilnis.

Wat er overigens verder nog op de klok staat kunt U lezen in meerge- noemd jubileumboek, dat U misschien bezit (pag. 160) of anders in onze bibliotheek in het Prinsenhuis kan worden Ingezien.

Daarin kunt U ook vinden - en dat willen wij U in deze publicatie niet onthouden - dat niet alleen de toren met klok driemaal is ingestort, maar dat ook de 30 kilo zware klepel op z'n eentje driemaal naar beneden is gekomen, gelukkig zonder slachtoffers te maken.

Dat gebeurde in 1955, 1963 en 1966, steeds als gevolg van slijtage in de ophanging. Sindsdien schijnt de zaak goed vastgezet te zijn.

Wij wachten op de volgende publicatie over De klok van Wilnis

HET HUIS VAN OOM DRIEKUS EN TANTE BETSIE

De meeste van de turfmakers van Vinkeveen woonden aan de Groenlandse kade die oostelijk van de plassen loopt. Omdat iedereen daar destijds een geit hield, kreeg de kade de bijnaam „Geitekaai”. Er staan nog enkele — nu meestal vergrote — stenen huisjes en nog slechts één houten. Dat ene houten huisje, hier op de foto, werd in 1964 aan zijn lot overgelaten en zal er niet lang meer staan; de vergunning voor nieuwbouw is er al.

In hei voortuintje staat de heer Th. Meijer die zelf ook altijd aan de kade heeft gewoond en de toestanden van vroeger goed kent. Hij stamt af van een Duitse veenarbeider, zoals er destijds velen in Vinkeveen werkten, hij zelf deed dat nog tot 1950.

Zijn oom Driekus Schockman woonde met een groot gezin in het linker gedeelte van dit huisje, 's Winters was er in de turf niet voldoende werk. Dan ging Driekus varkens slachten bij de boeren, wilgentenen en riet snijden en wat niet al. In hei rechter gedeelte woonde tante Betsie, een ongehuwd blijmoedig vrouwtje dat in 1964 op 84-jarige leeftijd overleed. Zowel links als rechts van het huisje bevindt zich een „afdakje”, dat wil zeggen een keukentje.

Fiets-excursie van de werkgroep Archeologie

Op zaterdag 29 september hebben 5 leden van onze werkgroep een excursie gehouden langs verschillende belangwekkende plaatsen in de Ronde Venen.

De tocht begon om 10 uur, vanaf het Prinsenhuis richting AC.Verhoefweg. Er is langs deze weg onlangs een fietspad aangelegd. Het eerst deel van dat pad is gemaakt op een onderlaag van aangevoerde grond, waarin allerlei scherven zitten. Omdat de oorsprong van deze grond niet bekend is, kunnen wij met dat materiaal niets beginnen.

De sloot naast dit fietspad doorsnijdt de dijk tussen de Eerste en Tweede Bedijking, waar deze aansluit op de Kerkvaart. In de wand van deze sloot was te zien, dat de dijk is opgeworpen in een aantal stadia, waarbij in het profiel enkele lagen met scherven te zien waren.

Vanaf dit punt is de tocht voortgezet over de Derde Zijweg. Langs deze weg waren nog enkele oude kreek-profielen te zien. Deze zijn ontstaan in de tijd, dat deze omgeving een waddenlandschap was (ongeveer 5000 jaar geleden). De geulen in deze wadden zijn regelmatig overstroomd, en het meegevoerde materiaal werd op de oevers afgezet. Hierbij is het zandige deel, wat minder goed in het water zweeft, het eerst afgezet (vlak naast de geul), en het meer kleihoudende materiaal verderop. Op den duur zijn deze stroomgeulen verland (opgevuld), en later afgedekt met veen.

Nu het veen is afgegraven, komen deze geulen weer aan de oppervlakte. Het pakket grond, waarin deze geulen liggen, is in de loop der tijden ingeklonken. Het zandige materiaal van de kreek-oevers klinkt echter minder in dan de klei wat verder van de kreek, zodat de oevers hoger liggen dan de andere delen. Hierdoor zijn de kreekruigen ontstaan.

De tocht is voortgezet naar Waverveen. Hier is op de boerderij van de heer Bakker van alles te zien: Op deze plaats heeft vroeger een sluis gelegen in de Bijleveld, een kanaal van de Rijn (omgeving Woerden) naar de Amstel.

Een balk van deze sluis wordt bewaard in een waterbak. Naast de plaats van de voormalige boerderij is een helling, die waarschijnlijk de oever is van dit kanaal. In deze helling zitten allerlei scherven, maar deze grond is waarschijnlijk gestort. Er is een fundering gevonden, die toebehoort zal hebben aan de voorlaatste boerderij, die op deze plaats gestaan heeft. We hebben al eerder een deel van deze muur blootgelegd, en nu is een klein deel verder uitgegraven. Verder zijn op een nabijgelegen akker een flink aantal scherven gevonden, waaronder wit steengoed. Bovendien zijn op dit bedrijf een aantal oude gebruiksvoorwerpen, die eventueel voor onze vereniging beschikbaar zijn.

De tocht ging verder naar Vinkeveen, waar bij de bouw van de brandweer-garage een voormalig kerkhof was ontdekt. Wij mochten echter niet op het uitgegraven gebied komen, omdat men nog bezig was met het ruimen van dat kerkhof.

Tenslotte zijn we naar Wilnis gegaan, waar de smederij van de familie Smit was afgebroken. We werden gewaarschuwd voor enkele putten op dat terrein door de zoon. Men had liever geen kijkers bij deze gevaarlijke plaatsen. We hebben onze bedoelingen uitgelegd, en gekeken naar delen van een achterdeur, die H. van Soest had gekocht vanwege de bewerkte panelen. Er is afgesproken, dat dhr van Soest ons op de hoogte zal houden van eventuele bijzonderheden.

H. Lefers

PS.:

Wij zouden graag wat vaker uitstapjes als hierboven omschreven, voor de jeugd willen organiseren.

Hiervoor hebben wij een paar enthousiaste mensen nodig die willen helpen bij het bedenken en organiseren van excursies op historisch gebied en/of het maken van projecten.

De bedoeling is voorts om met een (nu nog) klein groepje jongeren eenmaal per maand bij elkaar te komen.

Hebt U belangstelling? Dan kunt U dat telefonisch of mondeling via een van onze bestuursleden laten weten; een briefje of briefkaartje naar onze postbus 65 in Wilnis, kan natuurlijk ook.

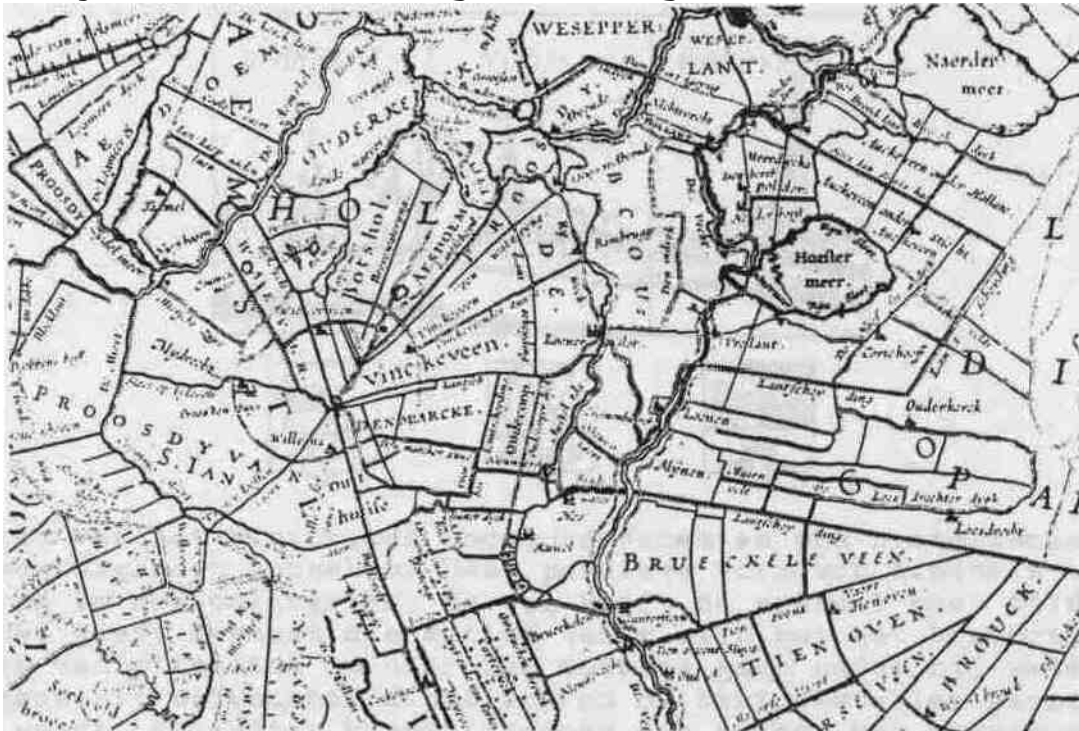
Wij wachten op reacties!

Wilma Raadsveld

De lokale geschiedenis van De Ronde Venen

door Fred de Wit, Mijdrecht

Toen de Historische vereniging De Proosdijlanden in 1985 werd opgericht was een van de doelstellingen de bestudering van de lokale geschiedenis van Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen. Aanleiding tot het oprichten van de vereniging was het 900-jarig bestaan van Mijdrecht en Wilnis. Dit jubileum ging gepaard met de uitgifte van drie boeken namelijk: Mijdrecht Meer Dan Veen Alleen, van Wildernis tot Ronde Venen en Mijdrecht Negenhonderd Jaar. Dit laatste boek werd zelfs gratis aan de gezinnen van Mijdrecht aangeboden. Deze drie boeken moesten worden ingekort omdat er veel meer materiaal was dan gepubliceerd kon worden. Maar dat is nog niet alles. In het boek Mijdrecht Meer Dan Veen Alleen schrijven de samenstellers mevrouw Drs. E.A.G. van den Bent en mevrouw Drs. C.M.P.F. van den Broek aan het eind van hun inleiding: "Niet elke bron die wellicht inzicht had kunnen verschaffen in de loop der gebeurtenissen is door ons aangeboord. Er ligt derhalve nog een groot terrein braak voor de sinds kort bestaande historische vereniging in Mijdrecht". De samenstellers hebben dus bij de presentatie van hun boek de historische vereniging gelijk nog al wat huiswerk meegegeven. Hebben wij in die zes jaar dat we als historische vereniging bestaan iets met dat huiswerk gedaan? Gedeeltelijk wel maar er is nog veel dat gedaan kan worden. Laat ik

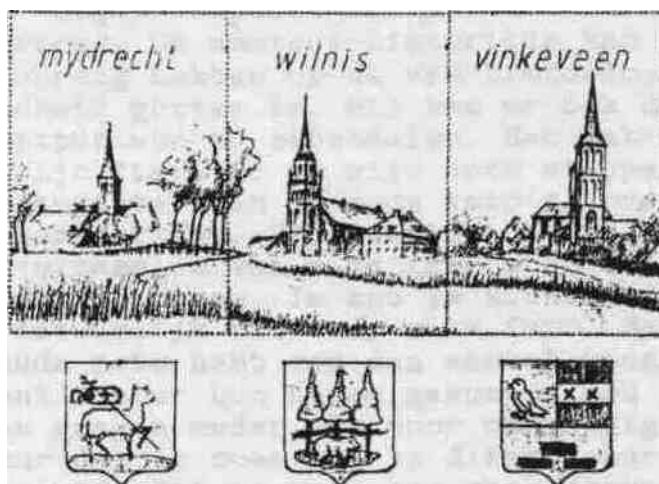

beginnen met een voorbeeld waarin de historische vereniging bijzonder goed haar huiswerk heeft gedaan. Dat is het tastbaar bewijzen dat deze streek in de middeleeuwen werd bewoond. In de boeken wordt uitvoerig aandacht besteed aan de stichtingsoorkonde van 1085 waarbij de Utrechtse bisschop Koenraad het veengebied van Mijdrecht en Wilnis aan het kapittel van Sint Jan schonk. Wij hebben altijd maar aangenomen dat toen langzaam met de ontginning is begonnen. Het eerste schriftelijke bewijs dat deze streek werd bewoond, is een afschrift op perkament uit 1353, dat zich bevindt in het "Liber rubeus" (het zogenaamde Rode Boek) van het Sint Janskapittel in het Rijksarchief te Utrecht. Het is de pauselijke bul "Solet Annuere sedes....." van paus Innocentius III van 5 februari 1216 waarin voor de eerste maal sprake

is van Mijdrecht met de kerk. De opgravingen, die op initiatief van de historische vereniging zijn verricht in de Mijdrechtse dorpskern, hebben vondsten opgeleverd die dit nu hebben aangetoond. Met andere woorden wat alleen maar in archieven stond vermeld is nu ook door vondsten bewezen. Opgravingen doe je niet dagelijks. De gelegenheid moet zich voordoen. Er moet een huis of gebouw worden gesloopt en dat moet dan wel op historische grond hebben gestaan. Vandaar dat de opgravingen momenteel stil liggen.

Lokale geschiedenis

Het beoefenen van de lokale geschiedenis, in ons geval de geschiedenis van De Ronde Venen, heeft echter meer facetten en daaraan hadden we misschien iets meer kunnen doen. Lokale geschiedenis en ook regionale geschiedenis, hangt nauw samen met heemkunde. Heemkunde is echter allesomvattender en gaat niet alleen in op het verleden maar ook op het heden en bestudeert niet alleen de historie maar ook de fauna, de flora, de taal, het landschap, de bodem en de cultuur. Het beoefenen van de lokale geschiedenis kan zowel actief als passief gebeuren. Actief wanneer men zelf aan het historisch onderzoek deelneemt en het resultaat daarvan publiceert, zodat andere historische onderzoekers hierop bij een verder onderzoek voort kunnen bouwen. Onze vereniging telt veel passieve beoefenaren van de lokale geschiedenis. Dit zijn mensen die alleen maar kennis nemen van de historische literatuur en lezen en bekijken van wat anderen onderzocht, geschreven en verzameld hebben. Het zijn ook de mensen die kennis hebben genomen van de

resultaten van het historisch bodemonderzoek en ook historische bezienswaardigheden bezoeken. Deze passieve vorm van historie-beoefening is ook belangrijk. De een heeft nu eenmaal meer tijd dan de ander. Het geeft degenen die actief bezig zijn met het historisch onderzoek een stimulans om hier mee door te gaan omdat zij weten dat van hetgeen zij bijvoorbeeld publiceren of tentoonstellen kennis genomen wordt. Bovendien kunnen degenen die nu nog een passieve interesse tonen later actieve beoefenaars worden doordat zij door het enthousiasme van de actievelingen worden aangestoken.

Is er dan nog zoveel te doen in De Ronde Venen?

Zoals hierboven vermeld, hebben de auteurs van de boeken zich moeten beperken omdat deze anders te dik en te kostbaar zouden worden maar ook omdat men niet in de gelegenheid is geweest om alle bronnen aan te boren. Van Mijdrecht en Wilnis is bij het samenstellen van de boeken bij het 900-jarig bestaan het een en ander onderzocht, maar Vinkeveen heeft hieraan toen niet meegedaan. Vandaar dat de geschiedenis van Vinkeveen en Vaverveen nog vele witte vlekken vertoont. Maar niet alleen in het gemeentelijk archief, dat zich in het gemeentehuis in Mijdrecht bevindt, kan men nog veel over de historie van Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen te weten komen, ook de rijksarchieven van Utrecht

en Haag bezitten nog vele documenten die betrekking hebben op De Ronde Venen. En laten we vooral de archieven van de waterschappen niet vergeten. Bovendien zijn er nog diverse andere archieven waar we voor de historie van dit gebied op terug kunnen vallen. Om een voorbeeld te noemen. In enige vorige uitgaven van ons blad werd aandacht besteed aan de historie van de post in onze gemeente. De schrijver van dit artikel heeft bij de samenstelling hiervan onder andere gebruik gemaakt van het P.T.T. archief en het postmuseum. In het laatste nummer van de Proostkoerier werd aandacht besteed aan de aanleg van de telefoon in Vinkeveen. De schrijver heeft de gegevens hierover verzameld uit de Vinkeveense raadsnotulen maar ook in het P.T.T. archief moeten hierover wellicht nog peKeveixo te vinden zijn,

Vak-historici en amateur-historici

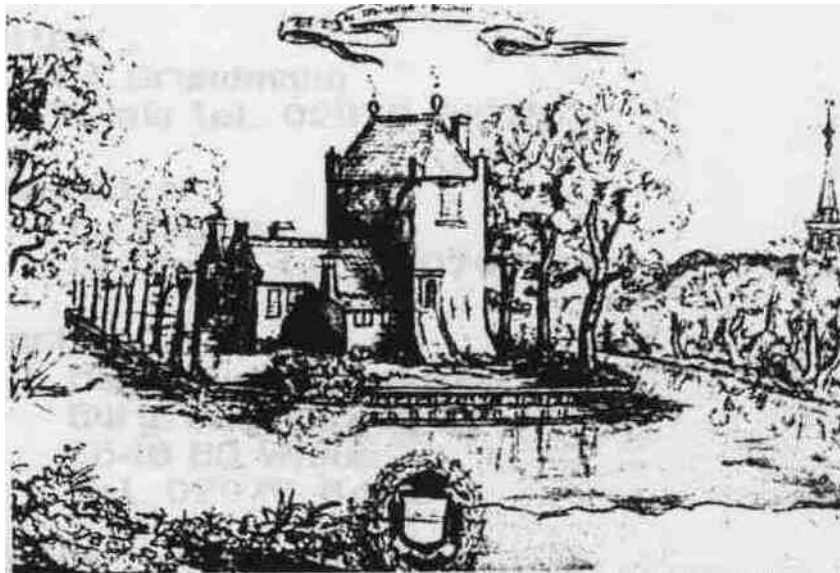
Degenen die zich beroepsmatig met de geschiedenis bezig houden zijn de vak-historici. Zij hebben een wetenschappelijke achtergrond en daardoor meer mogelijkheden. Anderen hebben van het historisch onderzoek niet hun beroep gemaakt en doen dat in hun vrije tijd. Dat zijn dan de amateur-historici. Laten we echter vooral niet denken dat deze mensen amateuristisch, in de betekenis van ondeskundig, te werk gaan. Ook zij zijn er van overtuigd dat hun publicaties aan kwaliteitseisen moeten voldoen omdat het vaak voorkomt dat anderen op hun onderzoekingen voortborduren. Bovendien is het bij deze amateur-historici vaak zo dat ze, wanneer ze eenmaal bezig zijn, tot de conclusie komen dat zij in kennis te kort schieten. Vandaar dat men dan cursussen gaat volgen in paleografie (oud schrift), geschiedenis of historisch onderzoek. De amateur-historicus kan zelfs in bepaalde opzichten een voorsprong hebben op de vak-historicus omdat zijn plaatselijke bekendheid groter is. Hij kan er ook meer tijd in steken om een onderwerp uitputtend te behandelen. Een vak-historicus zal niet zo gemakkelijk op zijn fiets of in zijn auto stappen om bijvoorbeeld bij particulieren langs te gaan om oude foto's, prenten of boeken over De Ronde Venen te bemachtigen. Zijn uurloon is te hoog om zich bezig te houden met het verzamelen van oude foto's en het nazoeken van de namen die er allemaal op staan. Je zou je kunnen afvragen of dit wel zo belangrijk is. Natuurlijk niet bij elke foto. Maar als je bijvoorbeeld een oude foto hebt van een aantal veenarbeiders uit Vinkeveen en je bent achter hun namen gekomen, zou je aan hun nakomelingen kunnen vragen onder wat voor omstandigheden deze mensen hebben gewerkt. Door dat te doen heb je direct weer een stukje geschiedenis vastgelegd. Dit is maar een zeer eenvoudig voorbeeld en zo zijn er natuurlijk veel meer te noemen.

Het is aan te raden dat een amateur-historicus heel simpel begint. Door te hoog te grijpen loopt hij of zij vast en taant het enthousiasme. Als men geen oud schrift kan lezen is het natuurlijk niet aan te bevelen om documenten uit de 16e eeuw te onderzoeken. Maar er is nog zo veel te doen waar men geen specifieke kennis voor nodig heeft. Wel is een grote dosis geduld noodzakelijk. Want zelfs de tekst die men wel lezen kan is lang niet voor iedereen begrijpelijk.

Archiefbeleid

Onlangs is in de commissie Algemeen Bestuurlijke Zaken van de gemeente De Ronde Venen de nota over het archiefbeleid aan de orde geweest. De nota die er vanuit gaat dat er op het gebied van de archieven in de gemeente orde op zaken zal moeten worden gesteld, oogste veel lof. Natuurlijk hangt er aan zo'n nieuw beleid een prijskaartje en is niet alles wat wordt voorgesteld op korte termijn te realiseren. De wil is er echter en er zal nu een speciale archiefambtenaar worden aangesteld die ervoor zal moeten zorgen dat het gemeentelijk archief in een geordende staat komt. De archiefwet van 1962 bepaalt dat alle

archiefbescheiden in principe na vijftig jaar openbaar zijn. Soms is het zo dat men in het gemeentearchief bepaalde stukken kan vinden maar dat ze ook elders worden bewaard. De geschiedenis van De Ronde Venen valt straks niet alleen te reconstrueren uit het gemeentelijk archief-hoe goed dat straks ook geordend moge zijn-, aanvullende stukken zullen geraadpleegd moeten worden in de archieven van overkoepelende instanties zoals het landelijk en provinciaal bestuur en de waterschappen. De geschiedenis van onze streek is niet alleen af te leiden uit het geschrevene. Ook kaarten, atlanten, kadaster, bodemkaarten en topografische afbeeldingen kunnen ons een inzicht geven hoe het vroeger was. Neem bijvoorbeeld de kaart van Joost Jansz uit 1575 waarop duidelijk de kerken van Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en Waverveen en het Proostenhuis zijn ingetekend. Met dit artikel heb ik duidelijk proberen te maken dat er over De Ronde Venen nog onnoemelijk veel materiaal voorhanden is wat nog niet is bestudeerd. Over een stad als Amsterdam zijn ontzettend veel publicaties

Het Huis te Mijdrecht naar een anonieme tekening van omstreeks 1650.

verschenen en steeds weer komen er nieuwe bij uit andere invalshoeken. Zo ver hoeven wij niet te gaan. Wij hebben ook minder geschiedenis dan een stad als Amsterdam van waaruit alle wereldzeeën werden bevaren. Maar zelfs de meest eenvoudige en de meest voor de hand liggende feiten blijken hier nog niet onderzocht te zijn. Om een voorbeeld te noemen. Hoe was het hier met de criminaliteit in de periode van 1700 tot 1800. In het Rijksarchief in Utrecht bevinden zich stukken over de rechtspraak door de proost die hier in die tijd het gezag uitoefende. Het moet toch mogelijk zijn om hierover enig inzicht te verkrijgen. Al met al heb ik u proberen duidelijk te maken dat er voor de historische vereniging nog ontzettend veel te doen valt. En denkt u nu maar niet dat het allemaal te moeilijk is en niets voor u. Ook wanneer u de koektrommeltjes zou gaan verzamelen die indertijd zijn verkocht door de Koekfabriek "De Lindeboom" draagt u bij tot het vastleggen van de geschiedenis. Want deze, ver in de vorige eeuw opgerichte koekfabriek, heeft een belangrijk aandeel gehad in de toenmalige werkgelegenheid van Mijdrecht.

Hopelijk heeft dit artikel u een beetje enthousiast gemaakt en u aan het denken gezet om van een passief lid een actief lid te worden van onze vereniging. Het grote voordeel is dat u zelf uw tijd kan bepalen die u hieraan geven wil. U bent nergens aan gebonden en binnen de historische vereniging zijn er genoeg mensen die u wegwijs willen maken. Wij wachten daarom uw reacties af.